

۹ رمان

در بوته نقد حضور

رمضانعلی ابراهیم راد

انتشارات سوره مهر (وابسته به حوزه هنری)

مرکز آفرینش های ادبی / کارگاه قصه و رمان

در بوته نقد حضوری

مناعلی ابراهیم زاده گرچی

طالع: ۱۳۹۸/۰۹/۰۹

چاپ: ۱۳۹۸/۰۹/۰۹

شماره: ۱۳۵۰

شماره: ۹۷۸-۶۰

نقل و چاپ: ۹۷۸-۶۰

سرشناسه: ابراهیم زاده گرچی، مانعلی ۱۳ -

عنوان و نام پدیدآور: در بوته نقد / مناعلی ابراهیم زاده گرچی

مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۴۰۸ ص.

ISBN: 9786021271-9

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: داستان های فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد

موضوع: داستان های فارسی -- کتاب های نقد شده

موضوع: نویسندگان ایرانی -- قرن ۱۴ -- نقد و تفسیر

شناسه افزوده: شرکت انتشارات سوره مهر

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴/۱۳۵۴/۱۳۹۴/۱۳۹۴

رده بندی دیویی: ۸۵۳/۶۲۰۹

شماره کتاب شناسی ملی: ۴۰۳۳۷۵۳

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشته پلاک ۲۳

صندوق پستی: ۱۵۸۱۵-۱۱۴۴

تلفن: ۶۱۹۴۲ سامانه پیامک: ۳۰۰۰۵۳۱۹

تلفن مرکز پخش (پنچ خط): ۶۶۴۶۰۹۹۳ فکس: ۶۶۴۶۹۹۵

www.sooremehr.ir

نقل و چاپ نوشته ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است

فهرست

۷	گزارش به خوانندگان
۱۱	رفتار زبانی در انجمن مخفی
۷۵	اندکی سایه و سرانجام سفری دوساحتی
۱۲۹	ای کاش گلِ سرخ نبود؛ جلوه‌گاه تعارضِ سنت و تجدد
۱۶۱	تالار پذیرایی پایتخت؛ گزارشی از مهاجرت تلخ
۲۰۱	سورانِ سرد؛ حس‌گذاری‌های گرم!
۲۵۱	شاه بی‌شین؛ زبان ادبی، روکشی زیبا بر فقرِ داستان
۲۸۹	قاعده بازی؛ تعلیقِ معلق
۳۳۵	نمونه‌های نوعی در رمان کوچه اقا قیا
۳۶۳	گل سنگ؛ روایت یک مبارزه خام

گزارش به خوانندگان

نقطه آغاز

در اواخر سال ۱۳۸۹، پیشنهاد اولیه این اثر از جانب مرکز آفرینش‌های ادبی حوزه هنری مطرح شد. آن رساله طرحی به همراه نام ده نویسنده و یک رمان از هریک تهیه کردم که صورت اجرایی پیدا نکرد. پس از چند ماه که از عمر پیشنهاد اول گذشت، برگه‌ای که نام ده نویسنده و ده کتاب (رمان) در آن بود، به من داده شد. آن فهرست بر اساس ترتب الفبایی عنوان رمان‌ها چنین بود:

۱. انجمن مخفی (احمد شاکری)
۲. اندکی سایه (احمد بیگدلی)
۳. ای کاش گل سرخ نبود (منیژه آرمین)
۴. تالار پذیرایی پایتخت (محمدعلی گودینی)
۵. سوران سرد (جواد افهمی)
۶. شاه بی‌شین (محمد کاظم مزینانی)
۷. شاهنشاه در کوچه دلگشا (محمدعلی علومی)

۸. قاعده بازی (فیروز زنوزی جلالی)

۹. کوچه اقا قیا (راضیه تجار)

۱۰. گل سنگ (سیدهاشم حسینی)

در اولین فرصت، درباره چگونگی همکاری صحبت کردیم تا از اول شهریور ۱۳۹۰ کار را آغاز کنم؛ ولی از آنجا که جریان امور اداری طول کشید، کار با وقفه آغاز شد و در شهریور فقط یک گفت‌وگو انجام شد و تا اواخر مهر دوباره کار را کد مانند از آبان ۱۳۹۰، گفت‌وگوها روال مشخصی پیدا کرد و آخرین گفت‌وگو روز سه‌شنبه دوم اسفند سرانجام یافت.

از آنجا که هفت این بود که مجموعه ده گفت‌وگو به صورت کتاب چاپ و منتشر شود. متأسفانه از این مجموعه، گفت‌وگو با نویسنده کتاب شاهنشاه در کوچه دلگشا نام نه تنها با وجود تلاش بنده و تعیین وقت و محل نشست، نه یک بار که دو بار برای علومی فرصت نکرد در زمان تعیین شده در محل قرار حاضر شود تا آنجا که من بهر بهر بگیرم؛ البته اعلام آمادگی کردند که به پرسش‌های مکتوب پاسخ بدهند؛ اما پذیرفتن پیشنهادشان، با توجه به شیوه کار که گفت‌وگوی حضوری بود، ناممکن بود. به هر حال، در این مجموعه، جای گفت‌وگو با نویسنده کتاب شاهنشاه در کوچه دلگشا خالی مانده است و ده نویسنده و ده کتاب در اینجا به نه نویسنده و نه کتاب کاهش یافت.

شیوه کار

تنظیم متن کتاب حاضر بر این اساس انجام شد:

الف) گفت‌وگو و به عبارت دقیق‌تر، گفت‌وگوی انتقادی و نقد حضوری روی نوار کاست ضبط شد.

ب) متن کامل نوار روی کاغذ نوشته شد.

ج) ویرایش مقدماتی صورت گرفت و گفتار به متنی بین گفتار و نوشتار تغییر کرد. این ویرایش مستلزم برخی جابه‌جایی‌های کلامی بود؛ با این حال، در محتوای سخن نویسندگان محترم هیچ‌گونه دگرگونی به وجود نیامد و حذف در برخی بخش‌ها نیز سبب تغییر فحوای کلام نشد.

د) پس از تایپ، متن در اختیار نویسندگان قرار گرفت. دوستان طرف گفت‌وگو (نویسندگان) برخی تغییرها را در متن اولیه به وجود آوردند، سپس آن را به دست برگردانیدند.

ه) متن تقریباً سه بار دیگر مطالعه کردم و با متن اولیه، که نسخه‌ای از آن در اختیار من بود، تطبیق دادم تا حد تغییرها مشخص شود. خوشبختانه، اکثر نویسندگان بر اساس تفراری که هنگام گفت‌وگو گذاشته بودیم عمل کردند و به عرف احترام گذاشتند. تغییرها، کم و بیش، در همان چارچوب متن گفت‌وگو بود. بنده نیز در متن نه در ستار قبول کرده بودند دستی نبردم. سرانجام آنچه در این کتب درج خوانید، همه آن مطالبی است که نویسندگان محترم مطالعه و نسخه نهایی آن را تأیید کردند. برخی از نویسندگان محترم دوست داشتند متن گزینشی از متن نوشتاری معیار تغییر کند؛ به همین سبب، گفتار خود را به دستار بدل کردند که هنگام مطالعه درمی‌یابید.

بدانیم خوب است

در این گفت‌وگو، دو پرسش مشترک با نویسندگان در میان نداشته‌ام. یکی، بیان شرح حال و کار به همراه معرفی آثارشان. در این زمینه، حدی قرار ندادیم؛ به این علت حجم بیان دوستان متفاوت است.

دومی، نظرشان را درباره وضعیت نقد در جامعه ادبی جویا شدم که حاصل آن را می‌خوانید. روشن است که آرای دوستان به حوزه داستان‌نویسی سمت و سو پیدا کرد که باید آن را طبیعی دانست.

مجموعه‌ای را که اکنون در اختیار دارید، بدون دغدغه امیرحسین فردی شکل نمی‌گرفت. دغدغه ایشان به مسائل مبتلا به عرصه نقد ادبی و به‌ویژه به حوزه ادبیات داستانی باز می‌گشت. وی همواره می‌خواست جریان نقد قوی طبق موازین مشخص و سالم در جامعه ادبی به وجود آید و از سوی نویسندگان، نهادهای حقوقی مرتبط و رسانه‌های ارتباط جمعی پشتیبانی و تشویق شود.

آقای فردی می‌گفت دلم می‌خواهد در حوزه هنری و مرکز آفرینش‌های ادبی نقد جدی گرفته شود و حداقل در حد و اندازه داستان‌نویسی مورد توجه باشد. می‌دفت بدون حضور جدی نقد با ممیزه شخصیت قوی منتقد، که کار را برای قدرت‌بخشیدن به داستان در فضای سالم دنبال کند، ادبیات داستانی نمی‌تواند به صورت هم‌جانبه حرکت رو به پیش و تکاملی داشته باشد. امیرحسین فردی معتقد بود نقد ادبی ما باید ضمن استفاده از دستاوردهای دیگران، خودش نیز پویایی داشته باشد و شکل درونی و بیرونی آن را با منویات فکری و فرهنگی و اعتقادی جامعه اسلامی منطبق کند.

به همین علت، ناسپاسی است که این مجموعه نقد رمان‌ها بدون یادکردی از این عزیز کوشا و متعهد و دغدغه‌مند به دست مخاطبان برسد. اصل این نکته است که کتاب با تقدیم به امیرحسین فردی و یاد عزیز اوست که قدر می‌یابد. خدایش غریق رحمت کند!

با احترام تمام به نویسنده و خوانندگان

رمضانعلی ابراهیم‌زاده گرجی

۱۳۹۱/۲/۸